

Barbara Lenard

Kwartalnik "Ochrona Zabytków" w latach 1948-1964

Ochrona Zabytków 17/2 (65), 15-19

1964

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KWARTALNIK „OCHRONA ZABYTEKÓW“ W LATACH 1948—1964

W trzy lata po zakończeniu działań wojennych, dzięki inicjatywie Związku Zawodowego Historyków Sztuki i Kultury, zaaprobowanej przez Naczelną Dyрекcję Muzeów i Ochrony Zabytków Ministerstwa Kultury i Sztuki, konserwatorstwo polskie uzyskało stałą, własną trybunę wydawniczą w postaci czasopisma kwartalnego „Ochrona Zabytków”, redagowanego przez dr. Józefa Dutkiewicza.

Program nowo kreowanego czasopisma tak określili w słowie wstępnym do zeszytu 1 prof. dr Stanisław Lorentz: „...wydawnictwo periodyczne, które informować będzie o wszystkich ważniejszych zagadnieniach z dziedziny opieki nad zabytkami. Pragniemy systematycznie przedstawiać w tym wydawnictwie rezultaty pracy organów konserwatorskich, oraz szybko publikować wiadomości o nowych odkryciach naukowych, których wyczerpujące opracowanie wymaga często dłuższego czasu. Ze względu na ogromne straty, jakie ponieśliśmy w czasie ostatniej wojny w naszym stanie posiadania w dziedzinie zabytków kultury i sztuki i w związku z tym niezwykle szeroki zakres podjętych prac konserwatorskich, zmuszeni będziemy ograniczać się do krótkich artykułów i wzmianek, rezygnując z większych artykułów o charakterze teoretycznym lub dyskusyjnym. Pismo nasze przeznaczamy nie tylko dla specjalistów, ale i dla najszerszych rzesz miłośników zabytków przeszłości, toteż starać się będziemy przedstawiać wszystkie zagadnienia w sposób prosty, przejrzysty i zrozumiały”. Profesor Lorentz podkreślając wagę tego wydarzenia przypominał, że już w okresie dwudziestolecia międzywojennego podejmowana była, przez ówczesnego konserwatora generalnego Jerzego Remera, próba wydawania czasopisma poświęconego opiece nad zabytkami. Niestety, ukazały się tylko cztery zeszyty pod nazwą „Ochrona Za-

bytków Sztuki” (1930/31), po czym to cenne wydawnictwo zostało z braku funduszków zawieszona. Wobec spalania archiwów konserwatorskich w okresie II wojny światowej spowodowało to niepowetowaną stratę, pozostawiając działalność konserwatorską okresu lat 1931—39 bez szczegółowej dokumentacji naukowej.

Wydanie 1 zeszytu „Ochrony Zabytków” w 1948 roku miało tym większe znaczenie, że zbiegło się z rocznicą 30-lecia konserwatorstwa polskiego (1918—1948), historiografii którego poświęcono też w tym i następnych zeszytach obszerną rozprawę Jerzego Remera. Od tej chwili „Ochrona Zabytków” ukazuje się nieprzerwanie do dnia dzisiejszego, zamykając Rok XVI liczbą 63 zeszytów numerowanych wydanych w 50 woluminach oraz jednym zeszytem specjalnym. Przeglądając te zeszyty prześledzić możemy zarówno stopniowy rozwój skromnej początkowo szaty graficznej czasopisma jak i zmiany zachodzące w jego profilu wydawniczym. Na podstawie tych zmian wydzielić możemy jak gdyby trzy etapy życia „Ochrony Zabytków”: pierwszy — trwający trzy lata (1948—50) w którym „Ochrona Zabytków” wydawana w Krakowie pod redakcją dr. Józefa Dutkiewicza spełniała zakreśloną jej rolę informatora w zakresie wszelkich spraw związanych z ochroną i konserwacją zabytków, w warunkach gorącego zabezpieczenia, odbudowy i rekompensowania strat spowodowanych niszczycielskim działaniem wojny. Okres drugi — przynosi zmianę miejsca wydania (Warszawa, z pozostawieniem druku w Krakowie), redakcji (wprowadza Komitet Redakcyjny) i wydawcy (obok Stowarzyszenia Historyków Sztuki i Kultury Materialnej występuje Departament Konserwacji i Ochrony Zabytków Ministerstwa Kultury i Sztuki). Przewodniczącym Komitetu, złożonego z 11 osób, został prof. dr Stanisław

Herbst¹. Obowiązki redakcyjne pełnili mgr mgr Janina Starzyńska i Stanisław Konarski.

Nota redakcyjna w pierwszym numerze z 1951 roku — zapowiada, że „*prace z dziedziny konserwacji zabytków o charakterze technicznym, wzorowe projekty architektoniczno-konserwatorskie, badania technologiczne dawnych materiałów budowlanych i malarskich, wszelkie materiały naukowe potrzebne realizatorom znajdują się w nowym, nieperiodycznym wydawnictwie — w „Tece Konserwatorskiej”*. Jej pierwszy tom jest już oddany do druku. Powołanie „Teki” pozwoli na stworzenie z „Ochrony Zabytków” trybuny polityki konserwatorskiej, organu tak koniecznej dyskusji, a także bardziej niż dotychczas, pełnej informacji o wielkim dorobku konserwatorskim naszego pokolenia robotników i rzemieślników, techników i artystów, historyków sztuki i kultury materialnej. „Ochrona Zabytków” będzie żywym organem wytworzonej już i coraz bardziej doskonalącej się i pomnażającej kadry pracowników konserwacji...”. Wbrew zapowiedziom nie obserwujemy w dalszych zeszytach zasadniczych zmian. Być może dlatego, że „TeKa Konserwatorska” ze względu na odrębny charakter (nieperiodyk) i związany z tym znacznie dłuższy cykl wydawniczy, nie mogła przejąć niezbędnej dla konserwatorów bieżącej informacji w zakresie zagadnień techniczno-konserwatorskich. Dopiero okres trzeci — datujący się od 1961 roku przynosi poważniejsze zmiany, tak w programie wydawniczym „Ochrony Zabytków”, która zostaje przez wydawcę i nową redakcję przekształcona w czasopismo techniczno-konserwatorskie i teoretyczno-naukowe, jak i w jej szacie graficznej, przez zmianę formatu (z B5 na A4), okładki i sposobu łamania. Żałować należy, że czytelnicy nie znaleźli na łamach pisma wyjaśnienia przyczyn tej, tak zasadniczej zmiany oraz też nowego, wysoce ambitnego programu. Postaramy się wyjaśnić to obecnie.

Jak wynika z relacji ówczesnego Dyrektora Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków i wydawcy, doc. dr. Kazimierza Malinowskiego, bezpośrednią przyczyną zmiany była uchwała konferencji konserwatorów zabytków ruchomych z roku 1958, postulująca otwarcie szerszych możliwości wydawniczych dla problematyki nowoczesnych metod i środków konserwacji. Zagadnienia te były dotychczas niedostatecznie uwzględniane, z uwagi na ważność i priorytet odbudowy zabytków architektury, uzasadnione zniszczeniami wojennymi. Wraz z rozwojem ilości pracowni konserwatorskich, rozbudową ich zakresu działania i wzrostem kadry fachowców oraz koniecznością oparcia prac konserwa-

torskich na naukowych podstawach — sprawy technologii i techniki konserwatorskiej wymagały niewątpliwie coraz baczniejszej uwagi. Z tymi postulatami zbiegły się również sygnały o zbyt popularnym charakterze „Ochrony Zabytków”, co skłoniło wydawcę, wobec nierealności powołania nowego tytułu wydawniczego, do zmiany charakteru dotychczasowego pisma. Decyzja oparta była na założeniu, że sprawy popularyzacji zabytków przejmą wydawnictwa Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego np. „Turysta” (później „Światowid”) oraz inne jak „Mówią wieki”, „Poznaj swój kraj”. Redakcję „Ochrony Zabytków” objął ponownie prof. dr Józef Dutkiewicz, którego program wydawniczy i zainicjowana przez niego zmiana szaty graficznej zostały zaaprobowane następnie przez Kolegium Redakcyjne, powołane przez Ministra Kultury i Sztuki pod przewodnictwem dyrektora ZMiOZ mgr. Mieczysława Ptaśnika². Obowiązki edytorskie przejął Ośrodek Dokumentacji Zabytków.

Dokonując przeglądu kolejnych zeszytów, wydanych od roku 1948 stwierdzić trzeba, że zawierają one cenny materiał dokumentacyjny i informacyjny głównie w zakresie odbudowy zabytków po zniszczeniach wojennych, ale także w zakresie aktualnej problematyki, zagadnień metodologicznych, organizacyjnych i prawnych, szczególnie żywotnych w nowych, zmienionych warunkach ustrojowych. Ważną rolę odgrywa, wprowadzony od pierwszego zeszytu, dział Kroniki, która w migawkowy sposób podaje czytelnikom przegląd bieżących wydarzeń krajowych i zagranicznych (konferencje, zjazdy, wystawy itp.), a także zawiera pożyteczny materiał sprawozdawczy terenowej służby konserwatorskiej, obrazujący wyniki prowadzonej przez nią działalności. Towarzyszący Kronice od drugiego zeszytu dział Piśmiennictwa, początkowo dość nieskrystalizowany, zawiera w dalszych zeszytach pożyteczne, usystematyzowane przeglądy literatury z zakresu konserwatorstwa i historii sztuki. Doceniając rolę propagandową „Ochrony Zabytków” wprowadzono od pierwszego numeru streszczenia obcojęzyczne.

Rok I i II (1948, 1949) przynosi szereg artykułów, które mimo bardzo skróconej, zgodnie z założeniami pisma, formy poruszają jednak zagadnienia ogólne i mają charakter programowy. Już przegląd kilku tytułów świadczy o różnorodności problematyki, odzwierciedlającej bieżące potrzeby chwili: np. *Udział państwa w opiece nad pomnikami kultury, Problem kształcenia w dziedzinie konserwacji malarstwa, Estetyka i etyka w konserwacji, Elementy planowania w zakresie ochrony zabytków, Wpływ*

¹ W skład Komitetu wchodził: prof. dr Józef Dutkiewicz, prof. dr Stanisław Herbst — przewodniczący, mgr Stanisław Konarski, prof. dr Stanisław Lorentz, prof. Bohdan Marconi, prof. dr Ksawery Piwocki, prof. Jerzy Reimer, mgr Janina Starzyńska, dr Stanisław Szymański, prof. dr Jan Zachwatowicz, inż. arch. Bruno Zborowski.

² W skład kolegium weszli: prof. dr Józef Dutkiewicz, dr inż. arch. Wojciech Kalinowski, prof. dr Stanisław Lorentz, doc. dr Kazimierz Malinowski, prof. Bohdan Marconi, doc. dr Adam Miłobędzki, prof. dr Ksawery Piwocki, dyr. mgr Mieczysław Ptaśnik (przewodniczący), prof. dr Jerzy Szablowski, doc. Leonard Torwirt, prof. dr Jan Zachwatowicz.

konserwacji zabytków na historię sztuki, Uwagi o potrzebie i metodzie odbudowy zabytkowych ogrodów, Rentgenografia obrazów — Nowe polskie urządzenia i metody, Program prac badawczych nad początkami Państwa Polskiego, Rola społeczeństwa w opiece nad zabytkami itd. Inne artykuły wprowadzają na łamy pisma problematykę konserwatorską takich czołowych dzieł sztuki jak np. ołtarz mariacki Wita Stosza, informują o odkryciach tak licznie dokonywanych w okresie powojennym, lub też dają retrospektywny przegląd dotychczasowych osiągnięć jak np. artykuł poświęcony XX rocznicy CBI czy XXX-leciu konserwatorstwa. Tematyka nie ogranicza się jednak wyłącznie do spraw krajowych. W omawianych rocznikach znajdujemy również interesujący artykuł o zniszczeniach i konserwacji zabytków we Włoszech, a także relację z tak ważnego wydarzenia jakim była Pierwsza Konferencja Międzynarodowej Rady Muzeów.

Ostatni zeszyt drugiego rocznika jest jednocześnie pierwszym zeszytem monograficznym, w pełni poświęconym zagadnieniom związanym z odbudową zamku warszawskiego. Tego typu zeszyty poświęcone w całości, lub w przeważającej części jednemu tematowi znajdujemy i w dalszych rocznikach. Są to: zeszyt 2/1952, poświęcony obchodzonej przez cały świat postępowy 500 rocznicy urodzin Leonarda da Vinci, który zawiera artykuły obrazujące stan badań nad sztuką polskiego renesansu. W r. 1953 — (R. VI) numer 1 poświęcony Mikołajowi Kopernikowi w związku z ogłoszeniem przez Światową Radę Pokoju roku 1953 — rokiem kopernikowskim; zeszyty 2—3 odbudowie Starego Miasta Warszawy. W roku 1954 — numer matejkowski w związku z Sesją Naukową PIS zorganizowaną w 60 rocznicę śmierci wielkiego malarza i numer lubelski poświęcony odbudowie miasta i X rocznicy wyzwolenia. Problematyką konserwatorską miasta Krakowa zajmuje się zeszyt 3 z 1955 r., a 50-leciu TONZP poświęcono większość artykułów w zeszycie 3—4 1958 r. Również w nowej serii „Ochrony Zabytków” znajdujemy numer poświęcony odbudowie Wilanowa w związku z uroczystym otwarciem w 1962 r. skrzydła północnego pałacu, a w poprzedzającym go nr 2 tegoż roku zgromadzono artykuły dotyczące kościoła w Dębnie, w związku z kompleksowym badaniem obiektu.

Rok III (1950) przynosi tylko trzy zeszyty zawarte w 2 woluminach (zeszyt czwarty nie został wydany). Znajdujemy w nich m. in. artykuły o tak rewelacyjnych odkryciach jak znalezienie w Dębnie Podhalańskim najstarszego obrazu sztalugowego w Polsce, sarkofagów ostatnich Gryfitów w krypcie zamku szczecińskiego; „Bilans prac wykopaliskowych w Polsce w latach 1945—1949”, a także relację o tak znakomitym wydarzeniu techniczno-konserwatorskim jakim było zabezpieczenie osuwającego się kościoła św. Anny w Warszawie. (W ze-

szycie 2—3 wprowadzono obok streszczeń francuskich, streszczenia rosyjskie).

W roczniku IV (1951), pierwszym wydanym po przeniesieniu redakcji z Krakowa do Warszawy), zawierającym — podobnie jak poprzednie — różnorodne artykuły z zakresu zagadnień ogólnych, odkryć i prac, na uwagę zasługuje dział Kroniki, który wprowadza obok innych wiadomości systematyczne sprawozdania konserwatorskie z poszczególnych województw, stanowiące współcześnie informację o przebiegu prowadzonych prac, a dziś z perspektywy czasu ważną dokumentację obiektów i zachodzących w nich zmian. (Ten rodzaj sprawozdań zamieszczany był aż do roku 1960, do wspomnianej już zmiany czasopisma).

Omawiane zeszyty rocznika IV nie zawierają streszczeń obcojęzycznych. Poczynając od nich aż do numeru 1 (56) rocznika XV (1962) wyłącznie, drukowano luźne wkładki obcojęzyczne, dołączane do egzemplarzy wysyłanych za granicę. Ten sposób ocenić należy raczej negatywnie ze względu na ulotność wkładek i ograniczenie możliwości propagandowej pisma do wymiany oficjalnej. Dlatego też w ostatnich latach redakcja powróciła do pierwotnie stosowanego systemu.

Rok V (1952) — Rocznik ten oprócz czterech zeszytów numerowanych posiada Zeszyt Specjalny zawierający spisy pomiarów inwentaryzacyjnych zabytków architektury murywanej w zbiorach Zakładu Architektury Polskiej PW i Państwowego Instytutu Sztuki oraz pomiarów zabytkowej architektury klasztornej w zbiorach Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie. Żałować należy, że zapowiedziana we wstępie cenna inicjatywa wydawania dalszych zeszytów tego typu nie została zrealizowana, mimo znacznego zaawansowania przygotowań nad opracowaniem innych zbiorów.

W dalszych rocznikach, VI—XIII, obserwujemy kontynuację przyjętej linii programowej pisma objawiającej się dużą różnorodnością tematów, obejmujących w zasadzie wszystkie rodzaje obiektów i wszystkie przejawy działalności w zakresie ich ochrony i konserwacji. Obok artykułów krótkich, często bardzo popularnych, spotykamy teraz także dłuższe rozprawy, głównie z zakresu zagadnień odbudowy ośrodków miejskich. Czasem pojawiają się polemiki i dyskusje. W dziale Kroniki, lub poza nią spotykamy kilkakrotnie krótkie relacje autorów zagranicznych (lub opracowane na podstawie literatury) o ochronie i konserwacji zabytków w innych krajach.

Poza wymienionymi już poprzednio zeszytami monograficznymi na uwagę zasługuje zeszyt 2 rocznika VII z 1954 r. poświęcony zagadnieniom urbanistycznym oraz szereg artykułów ogólnych zajmujących się problematyką konserwatorską w szerszym zakresie jak np. *Wkład historii sztuki do zagadnień konserwacji zabytków*, (z. 4, R. VI, 1953); *Z zagadnień międzynarodowej ochrony zabytków* (z. 1, R. VIII, 1955); *Dziesięć lat pracy konserwatorskiej w liczbach*

(z. 2, R. VIII, 1955); *O uznanie prawa zabytku dla fortyfikacji nowożytnych* (z. 1—2, R. IX, 1956); *W sprawie ochrony zabytków w Polsce* (memoriał CZMOiZ dla Komisji Sejmowej) i *Cena Zabytków* (z. 1, R. X, 1957); *Problem aktywizacji społecznej miast zabytkowych i Zagadnienie ochrony i konserwacji zabytków techniki* (z. 2, R. X, 1957); wreszcie przedruk z wydawnictwa UNESCO artykułu *Ochrona naszego dziedzictwa artystycznego* w związku z powołaniem Międzynarodowego Centrum Studiów w Rzymie. Wymienienie tych tematów nie oznacza bynajmniej deprecjonowania innych zamieszczonych w tych rocznikach, nie sposób jednak omówić tu całego materiału.

Rocznik XII jest ostatnim redagowanym przez zespół powołany w 1951 roku. Dla utrzymania ciągłości czasopisma wydano jeszcze w dawnym formacie skomasowany w jednym woluminie rocznik XIII pod redakcją doc. dr. Kazimierza Malinowskiego, w tym czasie trwały już jednak przygotowania do realizacji nowej edycji „Ochrony Zabytków”.

Kończąc rozważania na temat dwóch pierwszych powojennych etapów wydawania czasopisma stwierdzić trzeba — nie ujmując nic z wykazanych zasług — że dużym mankamentem było nieregularne i opóźnione ukazywanie się zeszytów „Ochrony Zabytków”, co przy długim z natury rzeczy cyklu produkcyjnym kwartalnika znacznie dezaktualizowało bieżącą informację.

Nowa koncepcja „Ochrony Zabytków” powstała, jak już wspomniano poprzednio, w wyniku konkretnego „zamówienia społecznego” ze strony coraz liczniejszej kadry konserwatorów zabytków ruchomych i współpracujących z nimi, w coraz szerszym stopniu, specjalistów z zakresu nauk ścisłych. O ile bowiem w pierwszych okresach zagadnienia odbudowy zabytków architektury i ich zespołów dominowały w konserwatorstwie, o tyle w ostatnich latach ogromny rozwój praktyki i rozszerzenie bazy naukowej zaznaczyły się w dziedzinie tzw. zabytków ruchomych i technologii materiałów. Z tych względów stała się szczególnie aktualna potrzeba informacji naukowej, wymiany doświadczeń krajowych i zagranicznych, publikowanie wyników badań itd. Toteż posiadanie pisma naukowego, specjalistycznego, które by mogło spełniać funkcję naukowej informacji i stać się równorzędnym partnerem licznych tego typu pism zagranicznych — wydawało się sprawą ważną i uzasadnioną. Zgodnie z tą nową funkcją, poza specjalistycznymi artykułami z dziedziny teorii i metodyki konserwatorskiej wprowadzono kronikę ważniejszych osiągnięć w miejsce poprzednich sprawozdań wojewódzkich. Kronikę tę potraktowano jako wybór aktualnych wydarzeń z możliwością zamieszczania okresowego zbiorowego zestawienia w sprawozdaniach, które — według koncepcji dyr. Malinowskiego, opartej na dawniejszej praktyce i niedawno zrealizowanej inicjatywie wydawniczej konserwatorów województwa

warszawskiego i krakowskiego — powinni wydawać poszczególni konserwatorzy wojewódzcy, publikując w ten sposób znacznie obszerniejszy materiał, niż to było możliwe na łamach „Ochrony Zabytków”.

Nowa seria obejmuje dotychczas, łącznie z bieżącym numerem 14 zeszytów w 12 woluminach. Śledząc je stwierdzić możemy, że proces kształtowania pisma, tak od strony zawartości treściowej jak i sposobu podania nie został zakończony. Konfrontacja ustalonego programu z realnymi potrzebami i możliwościami, spostrzeżenia własne, opinie Kolegium i postulaty czytelników, skłaniają redakcję do wprowadzania kolejnych zmian, mających na celu osiągnięcie najwłaściwszej formy wydawnictwa.

Omawiając nową serię „Ochrony Zabytków” nie można pominąć jej szaty graficznej. Format A4 poza korzyścią wynikającą ze zwiększenia objętości pozwolił także na eksponowanie znacznie większego formatu ilustracji, co przy tematach specjalistycznych (rentgenogramy, zdjęcia w podczerwieni itp.) ma szczególne znaczenie.

Rocznik XIV otwierający nową serię składa się z czterech zeszytów zawartych w dwóch woluminach. Wydanie zeszytów podwójnych poddyktowane zostało chęcią szybkiego wyrównania opóźnień, co udało się istotnie osiągnąć w następnym roku.

Obok rozważań teoretycznych, artykułów związanych z czołowymi wydarzeniami jakimi były w roku 1961 — rewindykacja skarbów wawelskich z Kanady, a w roku 1962 uchwalenie przez Sejm PRL Ustawy o ochronie dóbr kultury, lub poświęconych problematyce zakrojonych na szeroką skalę realizacji konserwatorskich (np. Wilanów) — zeszyty „Ochrony Zabytków” zawierają znaczną ilość rozpraw z zakresu technicznych i technologicznych zagadnień konserwacji. Autorami są tu nie tylko specjaliści konserwatorzy, ale w dużej mierze przedstawiciele nauk ścisłych, pracownicy instytutów naukowych i uczelni, co stwarza bardzo korzystną atmosferę wzajemnej, niezbędnej już dzisiaj współpracy.

Dodać należy, że tematyka artykułów nie ogranicza się wyłącznie do zagadnień krajowych, często bowiem znajdujemy wśród autorów specjalistów zagranicznych, bądź też otrzymujemy relacje z terenu innych krajów w wyniku podróży naszych badaczy. Od numeru pierwszego 1962 roku wprowadzono dział: Sprawozdania, komunikaty, dyskusje, który pozwala na publikowanie krótkich ilustrowanych notatek o rezultatach prac i badań w trakcie ich prowadzenia oraz umożliwia wymianę poglądów i doświadczeń.

Zagadnieniom technicznym został też początkowo całkowicie poświęcony dział Piśmiennictwa, w którym wprowadzono dwa rodzaje przeglądów: polskiej bibliografii technicznej publikacji dotyczących ochrony zabytków i konserwacji oraz obcego piśmiennictwa technologiczno-konserwatorskiego. Za bardzo ważne i pożyteczne uznać należy rozszerzenie tego działu

przez wprowadzenie stałego przeglądu najważniejszych zagranicznych czasopism konserwatorskich, których wykaz podaje nota redakcyjna otwierająca pierwszy odcinek przeglądu w numerze trzecim 1962 roku.

Dział Kroniki przynosi obszernie relacje z ważniejszych wydarzeń życia konserwatorskiego jakimi są konferencje naukowe, zjazdy konserwatorów itp. oraz krótsze, lub dłuższe notatki o ważniejszych odkryciach i pracach konserwatorskich. W zeszycie trzecim 1963 roku zamieszczone zostało całościowe sprawozdanie Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków z prac konserwatorskich prowadzonych w Polsce w 1962 r. W tym też czasie, wobec stwierdzenia braku warunków do realizacji koncepcji wydawania sprawozdań konserwatorskich przez Prezydium Rad Narodowych, postanowiono powrócić do dawnego układu rzeczowego Kroniki i zachowując pełną informację bieżącą wprowadzić problemowe sprawozdania wojewódzkie. W tym celu redakcja zwróciła się do wojewódzkich i miejskich konserwatorów zabytków z propozycją ścisłej współpracy, która niewątpliwie, ze względu na ważność systematycznego dokumentowania naszej działalności konserwatorskiej, przyniesie zadowalające obie strony rezultaty. Cykl tych kronik otwiera w bieżącym

numerze Sprawozdanie Urzędu Konserwatorskiego m. st. Warszawy.

W dalszym dążeniu do osiągnięcia właściwego, odpowiadającego najżywoźniejszemu interesom konserwatorstwa, profilu wydawniczego „Ochrony Zabytków”, jednego przecież centralnego czasopisma polskiego z tej dziedziny, Redakcja postanowiła rozszerzyć w tym roku problematykę artykułów o zagadnienia ogólne, mające węzłowe znaczenie dla polityki konserwatorskiej i bieżących zadań ochrony zabytków. Jednocześnie jednak — jak głosi nota redakcyjna w numerze pierwszym bieżącego roku — „...redakcja zamierza w dalszym ciągu utrzymać kierunek naukowo-specjalistyczny pisma, który, jak się okazało, oddaje pożyteczne usługi w podnoszeniu poziomu naszej teorii i praktyki konserwatorskiej”³.

mgr Barbara Lenard
Ośrodek Dokumentacji Zabytków
Warszawa

³ Uzupełnieniem niniejszego artykułu będzie przygotowywana przez redakcję (w formie wkładki) pełna bibliografia „Ochrony Zabytków” okresu powojennego w układzie tematycznym, której wydanie przewidziane jest na koniec bieżącego roku.

REVUE TRIMESTRIELLE "OCHRONA ZABYTEKÓW" 1948 — 1964

L'article présente un rapport sur l'activité éditoriale du périodique „Ochrona Zabytków”. Cette revue fut fondée en 1948 et son but est de fournir des informations actuelles sur les travaux de conservation et la protection des monuments historiques. Elle était destinée non seulement pour les spécialistes mais aussi pour le grand public qui s'intéresse aux monuments historiques.

Les 64 cahiers publiés depuis l'année 1948 présentent les modifications de l'histoire et du caractère de ce périodique. Ainsi l'on aperçoit trois étapes. La première (1948—1950) lorsque la revue avait été publiée à Cracovie, rédigée par le Docteur Józef Dutkiewicz, elle fournissait surtout les informations sur tout ce qui concernait la protection et la reconstruction urgente des monuments détruits pendant la guerre. La seconde étape (1951—1960) pendant laquelle le périodique était publié à Varsovie, déjà reconstruite, et il devait devenir l'organe de vives discussions et d'informations plus complètes sur la conservation en éliminant les questions techniques qui devaient être traitées par un nouveau périodique „Teki Konserwatorska” (Le Dossier du Conservateur). Pendant la seconde étape la revue „Ochrona Zabytków” fut rédigé par

un comité de rédaction sous la présidence du Professeur Dr. Stanisław Herbst. Enfin la troisième étape (depuis 1961) qui a changé le programme éditorial de la revue et son aspect extérieur. „Ochrona Zabytków” s'est transformée en une revue spécialiste professionnelle, destinée à traiter les questions théorétiques et techniques de la conservation, à informer des nouvelles méthodes et de nouveaux moyens de conservation. Ces questions n'étaient pas suffisamment bien traitées au début à cause de la priorité des nécessités de reconstruction et de restauration des dommages occasionnés durant les hostilités. Pourtant dès que les ateliers de conservation, les laboratoires et les conservateurs devenaient de plus en plus nombreux ces questions demandaient de plus en plus l'attention prudente des spécialistes.

Les cahiers du périodique „Ochrona Zabytków” fournissent des documents précieux pour l'histoire de la reconstruction des monuments historiques et des problèmes de méthodologie, d'organisation et de jurisprudence. En plus ils fournissent des informations sur les recherches les plus récentes et les nouvelles découvertes concernant la théorie et la pratique en conservation.